9 Ιουλίου 2024

Ο Ιερομάρτυρας Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός (1756-1821)

/ Αφιερώματα / Γενικά Θέματα

Το να μιλά ή να γράφει κάνεις για ιστορικά γεγονότα και πρόσωπα του ύψους του ιερομάρτυρος αρχιεπισκόπου Κυπριανού, είναι εύθύνη μεγάλη, διότι δεν κάνει απλώς μια ιστορική αναδρομή στα διάφορα γεγονότα της ζωής ενός ανθρώπου, ενός αρχιεπισκόπου, ενός πραγματικά ρωμιού, ο οποίος θυσίασε τον εαυτό του υπέρ του λαού του, αλλά είναι υποχρεωμένος νά αφήσει τα γεγονότα και τα πρόσωπα νά μιλήσουν στις καρδιές των ανθρώπων καιτην εποχή τους. Πρέπει να ακούσουμε τον λόγο του Κυπριανού, για νά μπορέσουμε κι εμείς νά συνεχίσουμε τον δικό μας αγώνα, εάν θέλουμε αυτός νά έχει αίσιο τέλος για τον τόπο μας, την Εκκλησία μας, την πατρίδα μας, την Ρωμιοσύνη.

- ***Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Λεμεσού κ. Αθανασίου***

Θα πώ λίγα λόγια για την ζωή του αρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανού και εν συνεχεία θα σταθώ σε μερικά σημεία από την ζωή του, τα οποία νομίζω ότι έχουν νά μάς πουν σήμερα κάτι περισσότερο. Ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός γεννήθηκε στον Στρόβολο το 1756. Γονείς του ήσαν ο Γεώργιος και η Μαρία. Σέ νεαρή ηλικία, φλεγόμενος από τον πόθο του Θεού και την αγάπη προς την Εκκλησία, πήγε στην μονή Μαχαιρά, όπου αφιέρωσε τον εαυτό του. Στο ίδιο μοναστήρι ασκήτευε και ο θείος του, ιερομόναχος και οικονόμος Χαράλαμπος.

Σ’ αυτό το μοναστήρι, ο Κυπριανός, άρχισε να δέχεται την ασκητική αγωγή της παράδοσης της Εκκλησίας, να θέτει μέσα στον εαυτό του όλα τα αγαθά σπέρματα της ορθόδοξης παράδοσής μας και νά χαράσσει την μελλοντική του πορεία. Αργότερα, κατέβηκε στον Στρόβολο, όπου σπούδασε τα γράμματα στο Ελληνομουσείο της Αρχιεπισκοπής. Σε ηλικία 27 ετών χειροτονήθηκε διάκονος στην μονή της μετάνοιας του. Λίγο αργότερα η Μονή, εκτιμώντας τα μεγάλα χαρίσματα και προτερήματά του, τού ανέθεσε τουπεύθυνο διακόνημα νά πορευθεί μαζί με τον θείο του, τον οικονόμο Χαράλαμπο, στην Μολδοβλαχία, για νά επιστατήσει τους εκείεράνους που θα γίνονταν για βοήθεια της Μονής, η οποία, τότε, διήρχετο τεράστια οικονομική κρίση, όπως, βέβαια, και όλος ο κόσμος της Κύπρου.

Στην Βλαχία ο Κυπριανός χειροτονήθηκε πρεσβύτερος, και διορίσθηκε απότον ηγεμόνα της, Μιχαήλ Σούτσο, εφημέριος της ηγεμονικής εκκλησίας του Ιασίου. Παρέμεινε εκεί 19 ολόκληρα χρόνια, και παρακολούθησε μαθήματα στην ελληνική Σχολή του Ιασίου. Παρέδωσε τον εαυτό του στην παιδεία, στην εκμάθηση, την σωστή εκμάθηση της ιστορίας και της θεολογίας της Εκκλησίας. Αργότερα, όταν επέστρεψε στην Κύπρο, ήταν γεμάτος με πνευματικές γνώσεις και πνευματικά αγαθά. Εν συνεχεία, και μετά από ένα χρονικό διάστημα, κατά το οποίο τον συναντούμε στην Λάρνακα, επανήλθε στον Στρόβολο, όπου ανέλαβε την διεύθυνση και την φροντίδα του μετοχίου της μονής Μαχαιρά, τοοποίο, κατά πάσαν πιθανότητα, είναι η σημερινή εκκλησία της Παναγίας της Χρυσελεούσης. Και εδώ, λόγω και της καταγωγής του, επέδειξε τεράστια φροντίδα. Οι αρετές του και η προσωπικότητά του έγιναν αίτια, πολύ σύντομα νά θεωρηθεί ένα σημαντικό για την Λευκωσία πρόσωπο. Συνδέθηκε με τον αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο και τον δραγουμάνο Κορνέσιο Χατζηγεωργάκη.

Το ότι η παρουσία του στην Λευκωσία και τον εκκλησιαστικό καιεθνικό χώρο ήταν σημαντική, φάνηκε αργότερα, έντονα μάλιστα, όταν, κατά τον Μάρτιο του 1804, έγινε μία επανάσταση των τούρκων κατά του αρχιεπισκόπου και των χριστιανών, λόγω μιας βαριάς φορολογίας. Και θεώρησαν αυτοί (οι τούρκοι) ότι βρήκαν ευκαιρία νά αρπάξουν χρήματα καιο,τιδήποτε άλλο από την Εκκλησία και τους

προύχοντες του τόπου. Έγινε μία στάση στην Λευκωσία, ηοποία εγκυμονούσε τεράστιους κινδύνους, μέχρι πού αναγκάσθηκε η υψηλή Πύλη νά στείλει δύο χιλιάδες στρατιώτες, γιανά πολιορκήσουν την Λευκωσία καινά καταστείλουν την στάση. Ο τόπος πραγματικά περιήλθε σε μεγάλη δυσκολία. Ο Κυπριανός, αν και οικονόμος, τότε, της Αρχιεπισκοπής, και ιερομόναχος, και κηδεμόνας του εν Στροβόλωμετοχίουτου Μαχαιρά, έπαιξε μεγάλο ρόλο και κατάφερε νά συμβιβάσει τα πράγματα. Ήταν ο συνδετικός κρίκος κι ο συμβιβαστικός άνθρωπος μεταξύ των πολιορκητών τούρκων στρατιωτών και των πολιορκημένων εντός της Λευκωσίας. Και κατάφερε νά φέρει την ειρήνη στον τόπο καινά διασφαλίσει τους υπάρχοντες χριστιανούς, αλλάκαιτους τούρκους στασιαστές. Χύθηκε τότε αρκετό τουρκικό αίμα, παρά την διαμεσολάβηση του Κυπριανού, πράγμα το όποιον ως φαίνεται, οι τούρκοι, το εκτίμησαν, καιαυτό φάνηκε στην μετέπειτα πορεία της ζωής του Κυπριανού.

Στην Εκκλησία, παράλληλα, υπήρχε μία μεγάλη δυσκολία, διότι ο αρχιεπίσκοπος Χρύσανθος ευρίσκετο σε πολύ μεγάλη ηλικία καιτα πράγματα της Αρχιεπισκοπής ήσαν αδιοίκητα. Τότε, πολλοί χριστιανοί απευθύνθηκαν στην υψηλή Πύλη, ζητώντας την διαμεσολάβησή της, προκειμένου η Εκκλησία της Κύπρου νά ξαναβρεί τον εαυτό της.

Ηυψηλή Πύλη με διαταγή της, εξόρισε τον αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο στην Εύβοια, μαζί με τον μητροπολίτη Κιτίου Χρύσανθο, τον ανεψιό του αρχιεπισκόπου, και διέταξε νά χειροτονηθεί αρχιεπίσκοπος Κύπρου ο Κυπριανός και μητροπολίτης Κιτίου ο Μελέτιος. Αυτό, είχε βέβαια την κοσμική κάλυψη, εκκλησιαστικώς όμως δεν μπορούσε νά γίνει, διότι θα θεωρείτο αντικανονική ενέργεια. Γι’ αυτό τον λόγο δεν εδέχθησανοι δύο άνδρες την χειροτονία, αλλά περίμεναν μέχρις ότου η μεγάλη του Χριστού Εκκλησία, δηλαδή το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, αποφανθεί περί του πρακτέου.

Εν τω μεταξύ, ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρύσανθος πέθανε στην εξορία, και έτσι άνοιξε ο δρόμος της χειροτονίας του Κυπριανού, εκδοθείσηςκαι σχετικής προς τούτο αδείας του Πατριαρχείου. Χειροτονήθηκε αρχιεπίσκοπος Κύπρου από τον αρχιεπίσκοπο του Σινά Κωνστάντιο, τον μητροπολίτη Κυρηνείας Ευγένιο και τον επίσκοπο Τριμυθούντος Σπυρίδωνα, αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα την διοίκηση και την ποιμαντορία της Εκκλησίας. Περιττό να πούμε ότι σ’ αυτή την κατάσταση η Αρχιεπισκοπή Κύπρου και όλη η Εκκλησία ευρίσκετο σε δεινή περιπέτεια. Οι ιστορικοί μάς αναφέρουν ότι από πλευράς οικονομικής η Αρχιεπισκοπή ήταν σε άθλια κατάσταση. Παρέλαβε ο Κυπριανός, λέει η ιστορία, τρία εκατομμύρια, διακόσιες ογδόντα πέντε χιλιάδες, οκτακόσια εβδομήντα γρόσια χρέος, τοοποίον η Αρχιεπισκοπή χρωστούσε δεξιά καιαριστερά. Στον κώδικα τηςαρχιεπισκοπής,

δίπλα απ’ αυτό τουπέρογκο ποσό, σημείωσε με δικά του γράμματα οαρχιεπίσκοπος Κυπριανός, εκφράζοντας τον πόνο καιτηναγωνία του, τα εξής: «Ίλεως γενού ημίν, Κύριε, και επί τούτω». Δηλαδή, «νά μάς λυπηθείς, Θεέ μου, και σ’ αυτή την δύσκολη κατάσταση». Είναι σημαντικές αυτές οι λεπτομέρειες της ζωής του Κυπριανού, γιατί μέσα απ’ αυτές, αφ’ ενός μεν εξάγεται το ήθος τουανδρός, αφ’ ετέρου δε καθίστανται για μάς πραγματικά σημεία, τα οποία μπορούν νά μάς καθοδηγήσουν και μέσα στην σημερινή δύσκολη εποχή, τηνοποία διάγομε.

Η χειροτονία του Κυπριανού σε αρχιεπίσκοπο Κύπρου ετελέσθη στις 30 Οκτωβρίου του 1810. Αμέσως αρχίζει το ποιμαντορικό του έργο με πάρα πολλούς αγώνες. Γνωρίζει επακριβώς τις ανάγκες του ποιμνίου του· ξέρει, σαν καλός πατέρας και σαν καλός ποιμένας, να περιθάλψει το ποίμνιό του, και να το περιφρουρήσει από πάσης απόψεως, από τις αιρέσεις π.χ., οιοποίες άρχισαν τότε να προβάλλουν. Γι’ αυτό και εξέδωκεαφορισμό κατά των μασώνων στην Λάρνακα. Εν συνεχεία, βλέποντας τον λαό νά μαστίζεται από την πανώλη και τις ακρίδες καιαπό άλλες ασθένειες, εξαπέλυσε εγκυκλίους, δίδαξε τον λαό σωστά πώς νά αντιμετωπίζει τα πράγματα αύτά, έδωσε εικόνες του αγίου Χαραλάμπους καιτου αγίου Τρύφωνος στις περισσότερες εκκλησίες, για νά προτρέψει τον λαό νά έχει ελπίδα στον Θεό και στους αγίους, και απ’ αυτόν νά περιμένει, μαζί με την βοήθεια της επιστήμης, την απαλλαγή από τα δεινά, ταοποίαεφαίνοντο να τον βασανίζουν.

Ταυτόχρονα, δίπλα από την Αρχιεπισκοπή, στον μπαξέ, σε κήπο της μονής Μαχαιρά, ίδρυσε την Ελληνική Σχολή, το σημερινό Παγκυπριο Γυμνάσιο, τοοποίο τελείωσε το 1812. Με πολύ πόθο και ενδιαφέρον έκτισε το σχολείο αυτό, παρ’ όλα τα δυσβάστακτα χρέη, για να μπορούν οι έλληνες της Κύπρου να παιδεύονται στα γράμματα και να καλλιεργούνται στον πολιτισμό.

Η πορεία του χρόνου ήταν τραγική για τον Κυπριανό. Γιατί προχωρούμε σταθερά προς το 1821. Αρχίζει στον ελληνικό χώρο να ετοιμάζεται η εξέγερση των υποδούλων ελλήνων. Η Φιλική Εταιρεία ήταν αυτή, ηοποία ετοίμασε όλην αυτή την πορεία προς την επανάσταση. Ήλθαν στην Κύπρο απεσταλμένοι, οιοποίοι πλησίασαν τον Κυπριανό καιτου μίλησαν για τηνεξέγερση, θέλοντας νά συμμαχήσει μαζί τους, ώστε και η Κύπρος νά εξεγερθεί. Ο Κυπριανός, με την σοφία, την σύνεση και την πείρα, ηοποία τον διέκρινε, κατάλαβε ότι αυτό ήταν πάρα πολύ επικίνδυνο, και μοιραία θα καταδικαζόταν σεαποτυχία. Γι’ αυτό τον λόγο εξήγησε στους φιλικούς ότι δεν μπορούσε στην Κύπρο νά γίνει εκείνη την στιγμή επανάσταση. Υποσχέθηκε οικονομική βοήθεια, πράγμα τοοποίον έπραξε, και παρέμεινε στον τόπο του, στην θέση του, περιμένοντας την έκβαση των γεγονότων.

Τό 1820 διορίζεται από την υψηλή Πόλη ως διοικητής της Κύπρου, ο Κιουτσιούκ

Μεχμέτ, οοποίος έτρεφε άσπονδο μίσος κατά των χριστιανών και είχε ακόρεστη επιθυμία νά πάρει τις περιουσίες των δημογερόντων, των προεστώτωνκαιτης Εκκλησίας. Με διάφορες προφάσεις προσπαθούσε νά πείσει την υψηλή Πύλη ότι και στην Κύπρο άρχισαν τα πράγματα νά γίνονται επικίνδυνα.

Στην αρχή δεν το πετύχαινε, διότι η Κύπρος, όπως γράφει σ' ένα γράμμα του ο σουλτάνος, δεν έδωσε παραδείγματα τέτοιας διαγωγής απέναντι στην ύψηλή Πύλη. Παρά ταύτα, όμως, λίγο αργότερα, όταν το 1821 ένας αρχιμανδρίτης, ο Θεοφύλακτος Θησέας, άρχισε να μοιράζει προκηρύξεις και φυλλάδια για την επανάσταση εναντίον των τούρκων, εύκολα πλέον μπορούσε να πεισθείηΥψηλή Πύλη ότι και στην Κύπρο τα πράγματα έγιναν επικίνδυνα. Ο Κυπριανός εξαπέλυσε μίαν εγκύκλιο στις 22 Απριλίου 1821, με τηνοποία προέτρεπε τους ρωμιούς να παραδώσουν στους τούρκους όλα τα όπλα που είχαν στην κατοχή τους. Και, ένα-δύο μήνες αργότερα, τον Μάιο, εξαπέλυσε και άλλη εγκύκλιο, μετηνοποία προέτρεπε τους ρωμιούς χριστιανούς νά είναι πάρα πολύ προσεκτικοί στην διαγωγή τους, προσεκτικοί μέχρι λεπτομέρειας, ακόμα και στα ρούχα πού φορούσαν, νάμήν είναι προκλητικά, νά είναι συνετοί και πολύ σώφρονες, διότι καιη παραμικρή απροσεξία θα ήταν μοιραία και για τους ίδιους και για τον τόπο.

Τα πράγματα προχωρούσαν, μέχρι πού φθάσαμε στην 9ην Ιουλίου του 1821, οπότε οΚιουτσιούκ Μεχμέτ, με τα δικά του συνέδρια, αποφάσισε, αφού έλαβε την έγκριση τηςΥψηλής Πύλης, νά σκοτώσει 486 προεστώτεςτου τόπου, όλους τους μητροπολίτες, αρκετούς ηγουμένους, ιερομονάχους, ιερείς,δασκάλους, προύχοντες, οιοποίοιεθεωρούντο "επικίνδυνοι". Έτσι άρχισε το ανόσιο έργο του την 9ην Ιουλίου, και αφού πρώτα απηγχόνισε τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό, στην συνέχεια καρατόμησε τους μητροπολίτες Πάφου Χρύσανθο, Κιτίου Μελέτιο, Κυρηνείας Λαυρέντιο, τον ηγούμενο Κύκκου Ιωσήφ, τον οικονόμο του Τιμίου Σταυρού Ομόδους Ευτύχιο, τον αρχιδιάκονο Μελέτιο, τον ηγούμενο της μονής Χρυσοστόμου, τουςιερομονάχους από την μονή του Σινά και αρκετούς άλλους, κληρικούς και λαϊκούς. Τρεις ημέρες κράτησε η σφαγή όλων αυτών των ανθρώπων στην Λευκωσία.

Με λίγα λόγια αυτή είναι εξωτερικά η ζωή τουεθνομάρτυρος Κυπριανού. Πιστεύω ότι είναι γνωστή σε όλους μας, την διαβάσαμε, την μάθαμε στα σχολειά μας, την ακούμε συχνά. Πέραν τούτων, εκείνο το οποίο θα πρέπει να συνειδητοποιήσουμε για τον εθνομάρτυρα Κυπριανό, είναι ότι ο Κυπριανός ήτο το απόσταγμα και το καταστάλαγμα αυτού του τόπου. Έκρυβε μέσα του το μυστήριο της Κύπρου. Το μυστήριο της Ρωμιοσύνης. Ήταν ένας άνθρωπος ζυμωμένος μέσα στην ασκητική παράδοση της Εκκλησίας. Άνθρωπος, οοποίος έμαθε να προσφέρει, να διακονεί, χωρίς να είναι κλεισμένος σε στενά πλαίσια. Ήταν πραγματικός ρωμιός, οοποίος

μπορούσε ν’ αγαπά ακόμα καιτους εχθρούς του. Δεν άφησε τον εαυτό του να φοβηθεί τον θάνατο, γιατί υπερέβη τον θάνατο, ενώ ακόμα ήταν στην ζωή αυτή, μέσα από την αγωγή της Εκκλησίας. Ήταν ο απαθής άνθρωπος, οοποίος ήξερε να μήν είναι παρορμητικός, αλλά τον ενθουσιασμό του και τα αισθήματά του τα τιθάσσευε μέσα στα πλαίσια της σωφροσύνης καιτης ευθύνης απέναντι στον λαό του. Ακόμα ο Κυπριανός ήξερε πάρα πολύ καλά πώς μπορούσε νά γίνει σωστά μια επανάσταση γιατην ελευθερία του τόπου αυτού.

Γι’ αυτό μπορεί σήμερα νά μιλήσει, νά γίνει για μάς παράδειγμα, γιατί δεν ήταν συνθηματολόγος, ούτε απερίσκεπτος, ούτε παρορμητικός. Αρκετοί κακίζουν την εγκύκλιό του περί παράδοσης των όπλων των κυπριών στους τούρκους. Και την κακίζουν επειδή δεν μπορούν, ίσως, νά δουν την σοφία του. Όντως, έγραψε στην έγκύκλιο αυτή: «δώστε τα όπλα όλα στους τούρκους». Μπορεί κανείς νά θεωρήσει αυτή την εγκύκλιο προδοτική, ήκαι πολύ δουλοπρεπή έναντι των τούρκων. Εάν διαβάσουμε όλες τις επιστολές του αποστόλου Παύλου, θα δούμε ότι ο απόστολος, παιδαγωγώντας τους χριστιανούς, τους έλεγε ότι «αν είσαι δούλος, μη σε μέλλει πού είσαι δούλος, νά γίνεις ελεύθερος εν Χριστώ». Ήξερε ο Κυπριανός ότι η ελευθερία δεν κατακτάται μετα όπλα, γι’ αυτό είπε «δώστε τα όπλα σας στους τούρκους, και μη φοβάστε. Δεν γίνεστε υπόδουλοι, αν δεν έχετε όπλα. Γίνεστε υπόδουλοι, αν δεν είσθε ελεύθεροι άνθρωποι».

Γι’ αυτό τον λόγο δεν τον ενδιέφεραν τα όπλα. Τον ενδιέφερε το σχολείο. Και τούτο διότι στοιχούσε στην παράδοση του Κοσμά του Αιτωλού και των πατέρων της Εκκλησίας, οιοποίοι ήξεραν ότι μπορούσαν να καλλιεργήσουν τον λαό, και ότι το εθνικό έργο δεν είναι μόνο νά δίνεις όπλα στους ανθρώπους, αλλά και το πώς νάτους κάνεις ελεύθερους. Κι όταν ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός γύριζε την Ελλάδα και έκτιζε σχολεία, έλεγε: «τα σχολεία ανοίγουν εκκλησίες». Και γέμισε τον τόπο σχολεία, κι έλεγε στους υπόδουλους έλληνες, «νάστέλλετετα παιδιά σας στα σχολεία, γιατί, αν δεν πάνε σχολείο, είναι σαν τα ζώα». Το ίδιο καιο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός. Παρά τις φοβερές δυσκολίες πού αντιμετώπιζε, ένα από τα πρώτά του έργα ήτο νά κτίσει σχολείο, γιανά οικοδομήσει τους ανθρώπους της εποχής του.

Γράφει, λοιπόν, ο Κυπριανός στην εγκύκλειό του για την ίδρυση της Ελληνικής Σχολής Λευκωσίας: «Εννοήσαντες ότι ηημετέρα πολιτεία της καθ’ ημάς νήσου Κύπρου πάσχει μέγαν αυχμόν παιδείας, και ελλειψιν ελληνικών μαθημάτων, τα οποία είναι το μόνον μέσον όπου στολίζουσι τον ανθρώπινον νουν, και οπού αποκαταστήνουσι τον άνθρωπον άξιον τω όντι άνθρωπον. Τούτου χάριν ζήλωθείωκινηθέντεςκαιφιλοτιμηθέντες, απεφασίσαμεν, άμα του πνευματικού σκάφους διαδεξάμενοιτα πηδάλια, εν πάση τη ασθενεία ημών, νάσυστήσωμεν μίαν ελληνικήν Σχολήν επάνω εις την πατρίδα, διά νάωφελήσωμενκαιημείς

οπωσούντουςσυμπατριώτασημών. Καθότι ενενοήσαμεν προσέτι, ότι τησαπαιδευσίας και κακοηθείας τινών ομοπάτριων, αφ’ ης πηγάζουσι τόσα και τόσα δεινά, δεν είναι άλλο το αίτιον, παρά ηστέρησις των μουσών, με το νά μην εστάθη τρόπος μέχρι της αυτής νάσυστηθήκαι εις τηνεδικήν μας πατρίδα, καθώς και εις άλλας πολιτείας, ένα κοινόν σχολείον, διά νάδιδάσκωνταιοιπαίδεςτης πολιτείας, τέλος πάντων, τηνπάτριονπίστιν αυτών, το μόνον προτιμότατονκαιαναγκαιότατον, καινάεκπαιδεύωνταιενταυτώ, και ήθη χρηστά, όπου μετο μέσον της μαθήσεως προβαίνοντες εις τηνανδρικήνηλικίαννάγίνωνται άνδρες θεοσεβείς, φρόνιμοι, πολιτικοί, χρηστοήθεις, δίκαιοι, φιλοπάτριδες, φιλέμποροι, όπου νάήμποροϋσινάπροσπορίζωνταιτα συστατικά της ζωής αυτών με τρόπους δικαιοσύνης, και όχι νάπεριφέρωνταιτήδεκακείσαιτηνάλλως, εν απορία και αμηχανία τοπλελιστον διάγοντες. Τούτου χάριν αποφασιστικώς με όλην μας την αδυναμίαν, και με κάθε δύσκολον τρόπον, ηγείραμενεκ θεμελίων, και εις κάλλος οπωσούν, την ήδη οικοδομηθείσαννέανΣχολήν, την έξωθεν και πλησίον κειμένηντης καθ’ ημάς αγιωτάτης Αρχιεπισκοπής, εν τω κατά ανατολάςευρισκομένωπαξέ, τον οποίον παξέν είχε προ χρόνων αφιερωμένον εις την ιεράνσταυροπήγιον και βασιλικήν μονήν της κυρίας Μαχαιράδοςο συνάδελφός ημών άγιος Κυρηνείας κυρ Ευγένιος... Παρώτρυνεδέημάς εις τούτο το ευσεβές και θεάρεστον έργον, ναι και ο ζήλος τηςπατρίδος, ως έφημεν, και τοαπαραίτητονημών χρέος, αλλά και αι εξ αμάξης λαλούμεναι κατά των κυπριών ημών αναρίθμητοι εκείναικατηγορίαι, ων αυτήκοοι πολλάκισεν πολλοίς εγενόμεθα.

Καθότι εις όσους περιήλθομεν τόπους και ξένας επαρχίας, άλλο δεν ηκούομεν, παρά μίαν αδιάκοπονρύμην κατηγοριών εις τους κυπρίους ημάς, ότι τα παραμικρότερα νησιά, και αιπαραμικρότεραιπολιτείαι, έχουσι κοινά σχολεία συστημένα, και μία περίφημος Κύπρος, ένα κοινόν μουσείον, καν των γραμματικών, δεν είναι άξιοι νάσυστήσωσι, διά νάσπουδάζωσιτα παιδία της πολιτείας καινάρυθμίζωσι καν την βάρβαρον γλώσσαν τους. Αλλά πηγαίνεις και βλέπεις μίαν αμάθειαν εις όλους γενικώς, και εις ιερωμένους, και εις λαϊκούς, και κάποια ήθη σχεδόν ανυπόφορα».

Νομίζω είναι πολύ βασικό σημείο αυτό, γιατί μάς δείχνει την φιλοσοφία και την στάση του Κυπριανού απέναντι στο εθνικό πρόβλημα. Ο Κυπριανός ήθελε νά φτιάξει ανθρώπους ελεύθερους. Ανθρώπους, οι οποίοι θα μπορούσαν, αφού ήταν οι ίδιοι ελεύθεροι, νά αποκτήσουν και ελεύθερη πατρίδα. Γιατί πίστευε ότι δούλος άνθρωπος και ελεύθερη πατρίδα να έχει, θα την υποδουλώσει. Και οτι η έλευθερία δεν είναι μόνον γεωγραφική, αλλά πρωτίστως γεγονός το οποίο συντελείται μέσα στο είναι του ανθρώπου, στο οποίο συντελούν η γνώση της ιστορίας και της θεολογίας. Αυτό σημαίνει Ρωμιοσύνη και ρωμαϊκόν ήθος. Και γι’ αυτό ο Κυπριανός έφτιαξε την Σχολή και έδωσε σ’ αυτή σημασία και δεν δίστασε ουδόλως να πει

στους χριστιανούς να δώσουν όλα τα όπλα στους τούρκους. Διότι ήξερε πολύ καλά πώς αποκταται η έλευθερία.

Ένα άλλο σημείο, το οποίο παρουσιάζει την μεγάλη ψυχή καιτην μεγάλη διάνοια του Κυπριανού είναι το εξής: Όταν ήλθε η ώρα της επανάστασης, δεν νικήθηκε απότα συναισθήματα του, δεν κινήθηκε συναισθηματικά καιενθουσιαστικά (ως έλληνας ήθελε βέβαια την ελευθερία του τόπου του), αλλά υπεύθυνα και σοβαρά. Διείδε τις αιμοχαρείς διαθέσεις του Κιουτσιούκ Μεχμέτ, ο οποίος ήταν έτοιμος να σφάξει δλουςτους ραγιάδες του τόπου. Σαν καλός ποιμένας και πατέρας είπε δτι σ' αυτόν τον τόπο δεν μπορεί να γίνει τώρα επανάσταση. Οι γύρω χώρες ήταν υπό την τουρκική κατοχή, και σε λίγες ώρες ήταν δυνατόν νά πνιγεί ολόκληρη η Κύπρος στο αίμα. Οπόταν είχε το θάρρος, μπροστά στην απαίτηση των φιλικών, νά πει ότι αυτή την στιγμή δεν μπορεί στον τόπο τούτο νά γίνει επανάσταση. Πράγμα το οποίον οι φιλικοί εδέχθησαν, εσεβάσθησαν, επήνεσαν. Βοήθησε τηνεπανάσταση με άλλο τρόπο.

Προχωρώντας, βλέπουμε αυτό τον άνθρωπο, τον αρχιεπίσκοπο, όταν ήλθε η ώρα του θανάτου του, και του πρότειναν νά γλυτώσει τον εαυτό του, αυτός νάαρνείται. Και δεν είναι παράδοξο ότι ένας τούρκος του πρότεινε νά πάει στα προξενεία της Λάρνακας καινά σωθεί. Ο Κυπριανός δεν ήταν άνθρωπος ο οποίος ήθελε νά ζήσει. Γιατί, όπως λέει κάποιος, «ένας ρωμιός δεν μαθαίνει μόνο νά ζει, αλλά προ πάντων μαθαίνει νά πεθαίνει». Ο Κυπριανός ήξερε νά πεθαίνει, γιατί ολόκληρη η ζωή του ήταν μια μελέτη θανάτου, ήταν ηυπέρβαση του θανάτου, ήταν η πορεία του μέσα στην αιωνιότητα. Γι'αυτό τον λόγο αρνήθηκε νά διαφύγει, έμεινε εκεί πιστός και παρέμεινε στον χώρο τον δικό του, με αξιοπρέπεια και αρχοντιά, χωρίς νά τρομάξει, χωρίς νά σκεφθεί τίποτε το οποίο μπορούσε νάτου προσάψει μομφή.

Και όταν οδηγήθηκε μπροστά στον Μεχμέτ, καιαυτός άρχισε νάτου λέει εκείνα όλα τα δελεαστικά καιτα φοβερά καινά προσπαθεί νά φέρει τον Κυπριανό σε μια δύσκολη κατάσταση, ο αρχιεπίσκοπος με αξιοπρέπεια του εξήγησε ότι αυτή η πράξη είναι άδικη, ότι οι κύπριοι καιοι ρωμιοί τουτόπου δεν ήταν άξιοι αυτής της συμπεριφοράς. «Κοίταξε», του είπε, «εμείς είμαστε άνθρωποι ήσυχοι, δεν είμαστε αυτοί που εσύ νομίζεις, αλλά, αν θέλεις νά μάς σκοτώσεις, κάνε όπως προτιμάς. Νά ξέρεις, όμως, ότι η Ρωμιοσύνη είναι φυλή συνόκαιρητου κόσμου. Και δεν πρόκειται νά εκλείψει, όχι γιατί έχει όπλα, σου τα δώσαμε τα όπλα, αλλά γιατί αυτή η Ρωμιοσύνη έχει άλλες δυνάμεις, και έχει ένα άλλο έδαφος, το οποίο εσύ δεν μπορείς νά φθάσεις. Εσύ μπορείς νά σκοτώσεις το σώμα μας, την ψυχή μας όμως δέν μπορείς νά την σκοτώσεις». Γιατί ο Κυπριανός ήταν μαθητής, αληθής μαθητής και μιμητής του Χριστού, ο οποίος είπε: «Μη φοβάσθε απ' αυτούς πού μπορούν νά

σκοτώσουν το σώμα σας, την ψυχή σας, όμως, δέν μπορούν νά σκοτώσουν».

Έτσι και ο Κυπριανός, όταν πήγε στην αγχόνη, ως επίσκοπος, ως μιμητήςτουΧριστού, ως άνθρωπος οοποίοςεγεύετο την αιώνια ζωή, δεν τρόμαξε, αλλά ευλόγησε την θηλειά (σχοινί) του απαγχονισμού, όπως ευλογούμε ιερατικώς τα άμφια και τα φορούμε, και γύρισε με αξιοπρέπεια και αρχοντιά και είπε στον δήμιο: «Εκτέλεσον την εντολήν του απηνούς κυρίου σου». Με το παράδειγμά του, με την σύνεσή του, με την φρόνησή του, μπορεί να μάς πει πολλά. Προ πάντων, μπορεί να μάς πει πολλά μ' αύτήν την ρωμαίικη αρχοντιά, ηοποία τον διακατείχε. Να μάς πει και να μάς διδάξει πώς κι εμείς σήμερα, μπροστά στο τεράστιο εθνικό πρόβλημα, μπροστά στην τεράστια εθνική δυσκολία, πώς να σταθούμε συνετοί, φρόνιμοι, άνθρωποι πού να ξέρουμε πώς να πολεμούμε και πού να πολεμούμε. Και να μάθουμε, ώστε κι εμείς να μη φοβόμαστε και να μη δειλιάζουμε, αλλά ούτε κι από την άλλη να είμαστε συνθηματολόγοικαι άνθρωποι οιοποίοι τρέχουμε δεξιά και αριστερά απερισκέπτως, δημιουργούντες προβλήματα στον τόπο μας και στην πορεία μας.

Η Ρωμιοσύνη είναι γέννημα της ορθόδοξης Εκκλησίας και της ελληνικής παράδοσης. Και ο ρωμιός και οι πατέρες μας ήσαν άνθρωποι μεγάλης υπομονής. Και επειδή είχαν υπομονή, δεν έκαναν λάθη, γιατί δεν εβιάζοντο, γιατί είχαν υπομονή, γιατί πίστευαν. Διότι αυτός που πιστεύει, δεν βιάζεται και δεν πανικοβάλλεται και δεν αγχώνεται. Αυτός που δεν πιστεύει, αυτός αγχώνεται και βιάζεται και πανικοβάλλεται και οπωσδήποτε κάνει πολλά λάθη.

Επιβάλλεται στις μέρες μας νά ακούσουμε την φωνή καινά δούμε το παράδειγμα του αρχιεπισκόπου Κυπριανού, του οποίου η παρουσία σφράγισε και θα σφραγίζει την ιστορία της πατρίδας και της Εκκλησίας μας.